

Numărul 27.

Oradea-mare 4/16 iulie 1899.

Anul XXXV.

Apare duminica. Abonament pe an 8 fl., pe 1/2, de an 4 fl., pe 3 luni 2 fl. Pentru România pe an 20 lei

„Ticuri literare“.*

Motto: Cetitorul mai cult se miră de aceasta, se supără, ba se răsvrătește, asvêrlind cartea și injurând pe scriitor.

G. Coșbuc.

Sub acest titlu a scris George Coșbuc în numărul 21 al „Familiei“ vre-o sută de rânduri. Scrie bine George Coșbuc, mai cu-samă poezii. Să-l tot ceteșci, cu drag ceteșci. E poet, e literat de frunte dl Coșbuc.

Cu toate acestea de asta-dată — „cetitorul mai cult se miră...“

Scrie George Coșbuc, și noi vom reflecta precum urmează:

„Fie-care scriitor bun își are întorsăturile sale de frasă, apucături speciale de a vorbi...“

Bine. Primim. Inse numai sub condiția că „frasa“ și „apucătura“, după limbă, sînt corecte. Altcum mai lase-se scriitorul „bun“ de „întorsăturile și apucăturile sale speciale“, și ție-se de limba cea corectă, dacă o șcie, iar dacă n'o cunoașce, s'o învețe mai nainte, și-apoi să scrie.

„Fie-care scriitor“ — aci nu mai țice „bun“ — „își are vorbele sale, anumite vorbe, pe cari nu le găsești la alți scriitori“... — nici aci nu ajută „bun“.

Cum așa?! Dacă „vorba anumită“ e corectă, dreptate are scriitorul, și nu i de înțeles cum vorba cea corectă să n'o găsești și la alți scriitori. Dacă inse vorba-i necorectă, păcate-și face scriitorul cu limba literară.

„E deobște cunoscut, că un scriitor prinde dragoste de o vorbă oarecare, și face us și abus de ea, trântind-o (Românul țice: trântindu-o) pretutindenți

ori s'o potrivă, ori nu s'o potrivă. Cetitorul mai cult“ — țice dl Coșbuc — „se miră de aceasta, se supără, ba se răsvrăteșce, asvêrlind cartea și injurând pe scriitor“.

Da, întrebăm, scriitor e unul ca acela? Unul ca acela nu-i scriitor, ci saũ nebun saũ ignorant, și trebuie legat de banca școalei, să mai învețe, să nu primejduiască prin „dragoștile“ sale limba românească.

„Iar de altă parte“ — urmează dl Coșbuc — un scriitor poate prinde ură pe anumite vorbe, se fereșce de ele, nu le întrebuițează nici odată și-și bate joc de ele și de cel ce le întrebuițează“.

Să chibzuim. Întrebuițezi cuvêntul „anumit“. Dumnealui, cutare, ureșce acest cuvênt și-și bate joc de tine, ba la urmă te poate toca și 'n cap! Apoi acesta-i scriitor?! E nebun, domnule, nebun primejdios, la balamuc cu el!

Da dl Coșbuc pe cel cu „dragostea“ încă-l desvinovățeșce: „iar scriitorul nu e vinovat; el întrebuițează vorba cu pricina în mod inconșcient, precum inconșcient o fi ridicând umêrul când vorbeșce, or o fi clipind din gene, or o fi ținênd mâna la cravată etc.“

Într'adevêr „cetitorul mai cult se miră de aceasta, se supără —!“

Dar, dle Coșbuc, scriitorul când scrie, scrie inconșcient?! Așă se vede.

Da, dle Coșbuc, e scriitor, e literat acela, care ceea-ce scrie scrie inconșcient?! Apoi, dle Coșbuc, munca literară o asemeni dta cu „ridicând umêrul“, „clipind din gene“, „mâna la cravată etc.“ și-i desvinovățeșci pe păcătoși cu inconșciența, care chiar și la aceste apucături trupeșci numai la imbecili se poate escusă?! Într'adevêr —!

Mărturiseșce dl Coșbuc: „Eũ încă de prin gimnasiu băgasem de seamă, că Alexandri face abus de vorba *spectru* în poeziile epice, de vorba *dulce* în poeziile lirice“. Bine înțeles, nu „întrebuițează des“, ci *face abus*, țice dl Coșbuc.

* De și nu sîntem de acord cu multe din cele desfășurate în acest articol, îl publicăm, pentru că este bine să se cunoască toate vederile. Red.

Maî nainte de toate, ce însemnează a face abus, a abusa? A abusa însemnează a usa *reû* de ceva *bun*. A face abus de vorbe însemnează deci, a întrebuiţã o vorbã *bunã* la loc *nepotrivit*.

Înţelegeţi, ve rog, George Coşbuc pe Vasile Alexandri, încã de prin gimnasiu* l-a judecat vinovat pentru *abus* de cuvinte. Şcolarul Coşbuc, pe poetul Alexandri! Bine. Iar literatul consumat, poetul George Coşbuc, astãzi întãreşce sentinţa cea de odinioarã. Oare cu drept cuvânt? N'ar fi fost maî cu dreptate ca literatul de astãzi sã caseze judecata bãiatului? Sã chibzuim.

Apoi, dle Coşbuc, dacã dai de un spectru, cum sã-l numeşti? Doar — gãinã, inconscient! Sãu doarã, înţelegi dta, sã-l fi maî schimbat în vorbe, sã-l fi variat cu *stafie*, *nãluoã*, *vedenie*, *arãtare*? Da dacã acestea nu se potrivesc? Apoi odatã ce cuvântul *spectru* e corect, — ceea-ce n'ai contestat — întreb, de ce sã nu-l întrebuiţezi *de câte ori* se potriveşce, şi-acolo *unde* tocmaî acest cuvânt, şi poate *numãi* acest cuvânt se potriveşce, şi maî cu seamã 'n poezii? Abus sã fie una ca aceasta?!

„Iar *dulce* . . . toate sânt dulci, pãnã şi ţara Moldovei e dulce în „ţarã duce şi frumoasã“ . . .

Apoi, dle Coşbuc, nu-i așa? Moldova nu e ţarã dulce şi frumoasã? România, Ardealul, tot locul pe unde Românul e acasã, pe pãmântul seû, oare nu-i e, nu trebuie sã-i fie dulce Românului — dacã-i Român! — tot ţarã dulce şi frumoasã?! Şi dacã-i dice astfel, abus sã fie?!

Aû „Dãmboviţa apã *dulce*, cine-o bea nu se maî duce“ încã-i abus? Pe semne nu-i abus, ci-i adevër, cãci, dle Coşbuc, la Dãmboviţa ai „pornit şi n'ai mai venit“. Dar „dulce est pro patria mori“ încã-i abus?

Dle Coşbuc, toate neamurile-şi numesc dulce ţara lor: *süsse Heimath*, *édes szép hazám*, *sweet home*! Şi ce i-ar plăcã Latinului, — Francez, Italian sau Spaniol — şi sã nu-i dicã dulce totodatã?! Abus sã fie toate acestea?

Şi abus sã fie, dacã Românul, dar maî ales poetul dice, scrie *dulce* atunci şi acolo, când şi unde aceasta simţul, inima i-o dicteazã?! „Sã me baî şi sã me legi“ şi nu-s în stare a pricepe, ce are şi ce poate avé dl Coşbuc în contra acestui cel maî dulce cuvânt al nostru, al ginţilor latine, şi-al tuturor neamurilor, ce aû un simţ şi-un gust p'acest pãmânt, dar maî cu seamã 'n *poesie*, şi maî cu seamã în poeziile *lirice*! Cãzi, dacã vorba *dulce* sã n'o întrebuiţãm la *lirã*, atunci de ce cuvânt sã ne maî folosim în dragoste?!

Într'adevër „toţi oamenii sânt primejdioşi“, dar maî „grozavi“ sânt „literaţi“, când muncii de ambiţiune şi orgoliu, siliţi şi 'mpinşi de „dragoste“ şi „urã“, îşi „pierd sãrita“ şi dau expresie unor gânduri şi vederi de-i vaî de causã, şi vaî de cetitor!

Maî dice dl Coşbuc cã şi dsa „îşi are ticurile sale, şi le-ar spune, dar nu le şcie“. Şcie „numaî unul“ pe care l-a avut, de care inse s'a scãpat, sânt doi-spre-dece ani. O vorbã-i erã dragã, vorba *greû*, şi a dus-o la mãnãstire“, s'a lãpãdat de ea!

Noue ne pare reû, cã dl Coşbuc p'acest cuvânt l-a scos din bogãtia limbei sale, astfel uşurându-se din „greû“, şi sântem de părere, cã *spectru*, *dulce* şi *greû*, fiind cuvinte bune romãneşti, nici un abus n'ar face dsa întrebuiţându-le cât de des, dar întrebuiţându-le în sensul lor corect la locul potrivit.

Dacã dl Coşbuc nu şi şcie ticurile, sã-i spun eu

unul, — dar fãrã supërare, — e vorba *asvîrlã*. Cuvânt primit, adevërat; dar un cuvânt din cele maî urite, al cãruî nici trup, nici rãdëcinã, nici sunet nu-i romãnesc.

Ei bine, Vasile Alexandri, dupã dl Coşbuc, face abus, când în deosebite scrieri ale sale întrebuiţeazã vorbele *spectru* şi *dulce*. Dl Coşbuc în „Luptele de la Plevniţa şi Griviţa“* nu maî slãbeşce din *asvîrlite*: soldaţii se *asvîrlã*“, „turcii *asvîrl* obuzurii“** etc. şi nu maî odatã se *aruncã* întrebuiţând şi acest cuvânt adevërat romãnesc, corect şi bine sunãtor. Românul *asvîrl* şi *aruncã* obiecte; dar *pe sine* Românul nu se *asvîrl*, ci se *aruncã*.

Sânt multe vorbe inse, pe cari dl Coşbuc, precum dice, „nu le poate suferi, şi cari-l fac sã-i fie ciudã pe ce-i ce le întrebuiţeazã“. Din „multe câte sânt“ dl Coşbuc ne spune „numaî una“ şi bunã, e vorba *june*!

„Sã me baî şi sã me legi, eu nu-ţi scriu vorba asta“, esclamã dl Coşbuc „şi totdauna me scutur ca de un fior, când aud versul lui Mureşianu din „Deşteaptã-te Romãne“ :

„Bêtrãni, bãrbaî, *jun*, tin-ri din munţi şi din câmpii“.

„Junî e tot una cu tineri, gândesc eu“, esplicã dl Coşbuc, „şi dacã e așa, ca sã scãpãm de pleonasm, am puté atungã vorba *junî*, şi s'o înlocuim cu: bêtrãni, bãrbaî şi tineri. Dacã nu e tot una, şi dacã prin *junî* şi *tineri* poetul a înţeles pe flãcãi şi pe copii — de şi nu e frumos sã te joci cu copiii de-a sãritul în stãnã — eu *totuşi* aş înlocui pe *junî* cu o conjuncţiune. E chestie simplã“, sfërşesce dl Coşbuc „nu pot suferi vorba aceasta, şi *nu ştiu de ce!*“ N'are dragoste, ci urã pentru ea şi pace! Şi drept are dl Coşbuc. La dragoste nu-i silã, nu 'ncepe minte, nici chiar milã. Die Liebe kauft man nicht, um schweres Goldgewicht. Chestie simplã!

Într'adevër „cetitorul maî cult se mirã de aceasta“! *Junî* cu *tineri* nu-i tot una, dle Coşbuc, bine ai chibzuit. Acî nu-i pleonasm, ci tot cuvântul acî e drept şi adevër istoric, un mãrgãritar! Poetul — e poetul Andrei Mureşianu! — a înţeles, da, pe flãcãi şi pe copii, pentru cã bêtrãni, bãrbaî, flãcãi şi copii, dle Coşbuc, — o şciei dta bine — împreunã şi deopotrivã s'aû luptat, şi-aû sãngerat. Poetul, cu spirit profetic, a voit ca toţi cari aû parte la sânge şi la moarte, familia întregã de la moş pãn' la copil, sã aibã deopotrivã parte şi la eternisarea bãrbãţiei lor. Acî nu-i pleonasm, acî-i recunoştiinţã, e pietate faţă de cei ce se jertfesc pentru ai seî, şi pentru pãmântul şi cãminul lor.

Cu toate acestea dl Coşbuc ar înlocui *lotuş* pe *junî* cu o conjuncţiune.

În lupta de la Kolin (18 iunie 1757) întru a cãrei aducere aminte maî zilele trecute s'a ridicat din partea Austriei un falnic monument pe câmpul glorios, un regiment de Dragoni austriaci, Wallonî, a decis prin bravura sa victoria pe seama Austriei, şi a scãpat astfel Austria de Frederic II al Prusiei, ne'mpãcatul şi neinvinsul duşman al Mariei Teresiei.

* Rãboiul de neatãrare, de G. Coşbuc.

** Abuzuri, dle Coşbuc, de la abus; dar *obuze* de la obuz, iar nu *obuzurî*. Da am maî cetii noi d'aste şi maî boacãne d. e. ineluri, stãlpuiri, certuri, lipsuri, intervaluri, sfinxuri, pasuri, capuri, ba chiar — şenururi! Nu 'nţelegeţi, ai? Vi-o spun eu. Şenururi e cuvântul francez chãine, lanţ, luat în plural. „Nouvelistul“ nostru nu s'a mulţumit cu un *ur*, l-a îmbrobodit cu *doue* uri! Bietul popor romãn în grai prin sale şi prin munţi de veacuri şi-a pastrat *curat* limba sa frumoasã; iar „literaţii“ noştri în scieri şi prin saloane o schilãvesc, şi fac batjocurã cu ea. Blestem asupra noastrã!

Acest regiment era compus numai din copii, imberbi, ce n'aveau barbă nici mustață, din care pricină erau și cam luați în ris băeții astfel, încât în lupta aceea imediat înainte de atac contele Daun, mareșal de câmp, comandantul suprem al armatei, duse către colonelul Jacques conte de Thiennes, comandant al acestui regiment, pe când colonelul cerea cu zor să dea atac, zimbând din buze: *Mais vous ne ferez pas grande chose avec vos „bes-blancs“!* (Dar, nu veți face multă treabă cu cioc-albii dtaie!) Colonelul replicând: *vous allez le voir!* (veți vedea!) dete năvală cu băeții sei.

După atac acești „cioc-albi“ pentru totdeauna au devenit glorioși.

Împărăteasa Maria Teresia uimită de atâta vitejie a unor copii, și adânc recunoscătoare, a fondat din acel incident cel mai strălucit ordin militar al Austriei, *ordinul Maria Teresia* și împărțind din el pe oficerii din regiment, mai dăruind acestui regiment și patru slindarte, pe cari cu propria sa mână cususe 'n fir de aur devise anumite, și-i mai conferi regimentului și-un privilegiu, anume privilegiul, ca spre eternizarea glorioasei purtări a imberbilor Walloni, soldații regimentului acestuia — astăzi „Prinț Windischgraetz nr. 12 de Dragoni“ — oficerii ca și băeții pentru totdeauna să se poarte la mustață rași, fără mustață, singur numai ei în toată armata. Și astfel batjocura „cioc-albi“ de-odinioară deveni și este astăzi glorie eternă pentru regiment.

Iată cum împărăteasa Maria Teresia știu să respâltească jertfa și bravura glorioșilor copii ai sei! Iar pe monumentul de la Kolin în litere de aur stă săpată 'n marmură numirea lor.

Asemenea și nemuritorul nostru bard național pe *junii* noștri i a amintit — aere perennius — în himnul sei, și Deu cu drept cuvânt, căci Walloni glorioși, Latini și ei, n'au făcut mai mult decât făcurea *junii* și *copiii* noștri în 1848 în munții apuseni și pretutindena.

Iar dl George Coșbuc, spirit fin de siècle, p'acești copii, pe acești *junii* „totuș“ i-ar scoate și din himnul poporului român, i-ar șterge de pe monumentul în care sunt săpați, și i-ar înlocui cu o conjuncțiune. Destul e și în locul lor, sună mai bine la ureche, căci „chestie simplă, nu pot suferi vorba aceasta, de și nu știu de ce!“

Dar mai întâi de toate, ce păcate să-și fi făcut cuvântul *june* cu dl Coșbuc, de dsa nu-l poate suferi?!?

Vorbă latină, *juvenis*, vorbă românească dulce și frumoasă, la formă și auz. Ei bine, „că me bai și să me legi“ eă nu-s în stare să înțeleg aci „florul“ dlui Coșbuc. „Chestie simplă, nu pot suferi vorba aceasta, de și nu știu de ce!“

Ce să fie asta? Antipatie să fie, sau idiosincrasie?! Dar idiosincrasia-i boală, și-atuncia boala ar fi de vină, iar nu cuvântul. „Nu pot suferi!“ Bine. Dar dragoste și ură nu 'ncepe unde e vorba ca un literat să hotărească cum să serie, cum să vorbească, și ce cuvânt să întrebuițeze, și care vorbă nu. Aci numai limba, curățenia limbii face legea, — legea, care cu sfințenie trebuie urmată întru toate, de la primul cuvânt și până la cel din urmă semn; aci cunoștințele și mintea, judecata și gustul literatului decide. *Seriositate în munca literară corectitate și conștiințiozitate întru toate, iar nu frivolă volnicie capricioasă!*

(Finea va urma.)

IOAN B. LEMÉNY.

Balada ochilor.

*De sus, din turnul de cetate,
Stăpân pe opt-spre-zece sate,
Domnița dice-ncețitor
Unui voinic nepăsător
Trecând pe-acolo călător:*
„Străin înmă ești; îți sânt străină;
„Și totuș inima-mă e plină
„De dorul teă. Vin' de-l alină,
„De gātu-mă brațele-ți-anină,
„Rem'i al meă, și-i de ajuns
„Să fim ferice amândoi...“
Iar trecătorul i-a respuns:
„Doi ochi sânt stavilă-ntre noi“.

*Doi dochi? Doi ochi protivnici? .. Care? ..
E singură pe lume. N'are
Nici soț, nici frate, nici părinți.
Doar un copil, ce ânger pare,
Îi e tovarăș de-ntristare...
Și-n gând un fulger îi apare;
Iar muniți strigă-n depărtare:
„Domnița și-a eșit din minți“.
Și, când voinicul, peste-o lună,
Trecu pe-acolo, — ea, nebună
De dragoste, l-a-ntîmpinat:
„Copilul, corbilor l-am dat,
„Și corbi mi l-au sfășiat.
„Ați, ochii lui, stinși amândoi,
„Nu mai sânt stavilă-ntre noi“.*

*Voinicul nici nu se opreșce; —
Domnița i se tânqueșce.
Voinic-l stă ne-nmlădiat; —
Domnița calea i-a tăiat.
„Vreți dragostea, ce me sfășie,
„Să-mă fie chin pe vecinicie?
„Vreți și nădejdea să mi-o iei?
„Vreți să me veți murind? Ce vreți?
„Aștept osenda, să mi-o spuți,
„Ca țermuri diletelor să-mă puți,
„Căci mi se par cumplit de grele
„Și lacrimile-mă curg șiroti,
„De când copilul înmă pierduți,
„Ca să fim singuri, amândoi...“
El i-a respuns: „Nu ochii lui,
„Ci ochii dulei ai dragei mele
„Sânt ochii stavilă-ntre noi.“*

* *

*Plăpânde mărgăritărele
Ascunse-n iarba din vâlcele, —
Vedeți pe ceruri doue stele,
Ce-apar în luna lui april
Și, oind el ptere, pier și ele?
Sânt ochii bietului copil.*

HARALAMB G. LECCA,

Lanțul de aur.

Novelă suedică de Onkel Adam.

Traducere de Mihail Eminescu.

(Urmare.)

Văzînd cheia în broasca greoaie și cu ornamente ne-
numărate, care ducea în apartamentul consilieru-
lui de stat. Venirăm într'un antesalon, ornat cu multe
portrete și picturi de școala olandeză. Aici, în cadru
luxuos, pe care dintele timpului îl lipsise par' că de
lustru, sta portretul unei dame, travestită în haine de
păstorită, cu pălăria de pae fălfăindă și cu o bătă de
păstor în mână, un suris grațios jucă pe buzele ei de
purpur și tinereța strălucia din ochii ei. Aceasta e —
dise contele — buna mea, ea ne suride; ea e zugră-
vită ca mireasă și încă șede în frumuseța-I virginală,
— cu portretele e ca și cu sufletul, ele nu îmbătră-
nesc nici odată.

Ne duserăm mai departe și intrarăm într'o casă
cu podele de stejar și pereți de pele aurită, cadrată în
mai multe cadre de aur; eră un lux fără gust, ce bă-
tea și mai mult la ochi prin mobilele de modă vechiă,
care eră în cameră. Bagdadia de gyps eră acoperită
cu o mulțime de figure greoaie, care se înșirau într'o
coroană mare și erau un rest din gustul grotesc al
secolului al XII-lea și al împovărării sale de ornamente.
Aceasta cameră fusese oare-când laboratorul consilie-
rului, și rămăsese neatinsă precum a fost, când eră
acela în viață. Un orologiū de perete într'un teasc mare
cu zugrăveli chineze în aur și negru sta acolo mușit
și colbăit într'un colț, și un ștreang gros de clopoțel
cu ornamente multe de mătase spânzură încă în alt
colț lângă un secretar greoiū, dinaintea căruia sta un scaun
cu sprijoane nalte și înguste și cu picioare curbe, ast-
fel ca și când scriitorul s'ar fi sculat de abia în momen-
tul de față. După aceea venia un cabinet de dormit,
garnisat cu acelaș gust ca și camerele, pe care le-am
vădut.

— Dumneșeu șcie — dise contele — mai că-mi
pare, că ai avé dreptate; cu aste camere și cu aste
mobile nu șciū a umblă, căci adesea sūnt locuința și
mobilele cunoștințele noastre cele mai de aproape, și
adeseori un scaun, o masă, o stofă sūnt amicii nostri
cei mai intimi.

Pe urmă venirăm în douē camere mici, ce pă-
reaū a fi fost locuite mai târziū, și erau mai simplu
mobilate. Aici imi așed cortul — dise contele — nu
prea e după moda nouă, dar cel puțin aice e mai vo-
ios decât în celelalte încăperi. — Acolo sta înaintea
mesei un jilț, care fusese poleit în vremile lui, care
înse acuma arată pe ici-colea culoarea sa primitivă
albă. Catifeaua roșie, cu care eră îmbrăcat, nu pălise,
și chiar toate colorile se păstrase mai bine în camera
aceasta decât în celelalte. Eū imi exprima mirarea,
înse contele, care privia toate într'un mod oare-cum
propriū numai lui, observă numai, că camerele erau
aședate spre nord. Veđi părinte, unde lumina nu e în
puterea sa deplină — dise el — acolo totul se pă-
strează mai bine.

Este în general un adevăr, că ce e străvechiū,
aceea se păstrează mai bine în întuneric atāt în lu-
mea materială cât și în cea ideală. Ceea ce creșce,
are trebuința de lumină; dară ceea ce decade, se de-
râmă mai ușor la lumină decât la umbră. De aceea,
părinte, — adause el cu o trăsătură satirică, ce jocă

împregiurul gurei sale, — întunericul e foarte necesar
pentru păstrarea instituțiunilor vechi.

După ce se puseră camerele oare-cum în ordine,
contele s'a instalat; caracterul seū părea din timpul,
din care se retrase în patrimoniul seū, a fi mai mo-
derat, adecă eră în armonie cu sufletul seū neliniștit,
care nu iubiă presintele, ci care trebuia să trăiască saū
în suvenirī, în care fiecare obiect eră împoparat cu
cunoscuți istorici, saū eră silit să se refugieze într'o
relațiune tenebroasă, pe care nu o cunoșceam.

Contele eră un fantast; înse un fantast nobil,
cu un simțemēt adânc de drept și adevăr; de și do-
rința sa de a fi liber de defecte luase poate tocmai
de aceea o direcțiune, care părea a decurge din pre-
județe înrădăcinate, căci rar e cineva așă de plin de
prejudețe ca fantastul, ce se crede liber de ele. Eū il
visitam și-l aflam adesea ocupat cu lectură, înse el
ascundea totdeauna cartea, dacă veniam eū.

Odată înse o vėđui totuș; erau scriptele lui Jung-
Stilling. Domnule conte — dic — dumniavoastră citiți
istoriī de visiuni și spirite. Me 'ndoesc să credeți în așă
ceva.

— Și de ce nu, părinte? Oare e ceva nepotrivit
în aceasta, saū cređi că omul ar formă terminul ex-
trem al creațiunii și ar fi îndată după Dumneșeu?
Nu cređi să se poată, ca să îmbrace sufletul omnesc,
liberat de materia brută, care o are aici, un corp mai
fin, etheric, care să se potrivească cu starea sa nouă?
Eū cred în aceasta și aflu o mângăere. Ce ar fi oare
omul, dacă n'ar cătă să între măcar printr'un presim-
țemēt întunecos și straniū în viața sa fitoare, spre a
căpētă o idee despre ceea ce conține? Ce am fi noi
toți, dacă n'am crede în aceasta mai mult saū mai
puțin clar și adevărat. Dară nu e om, care să nu creadă
la o lume de spirite, chiar dacă o ia în ris, vrēnd să
arate, că e om luminat. Dacă se aproioie moartea de
aceia ce-I sūnt scumpi inimei omului, dacă îi apucă
cu mânilor ei cele osoase și îi trage în mormēt, dacă
degetul prevedinții îl persecută, atuncea, crede-me pă-
rinte, el va crede într'o lume de spirite, va crede în
soarte, care nu e hasard, ci atmosfera unei lumi spi-
rituale.

— Nenorocirea e plină de prejudiții — obser-
vai eū.

— Nenorocirea — dise contele — poate ai drep-
tate, nenorocirea e noaptea sorții omeneșci. Dacă cineva
e fericit, atunci nu aude cursul regulat al roții sortale.
Elementul pământesc își păstrează dreptul seū de-a
rătăci; înse aceasta e însușirea nenorocirei părănde,
căci cea adevărată are aceeaș urmare ca și nenoro-
cirea. Ședți cu o consoartă iubită și cu copiii-ți într'o
sară lină și mulțimeșci lui Dumneșeu pentru ferici-
rea-ți, saū ingenuchiă înaintea patului lor de moarte.
În cazul întēiū ești fericit, în cazul al doilea doborât
de durere, înse în amēdouē casurile nu te simți sin-
gur. E ceva afară de tine, ceva nevėđut, neauđit, cu
toate aceste simțit de simțul din lăuntru, care vor-
beșce despre moarte și viață. Și tocmai acest ceva eū
il numesc lumea de spirite.

— Înse, domnule conte — dise el, — mintea ne
spune.

— Mintea — repetă el intrerupēndu-me — ce
e mintea, ce e asta proprietate de-a analiză fiecare
gândire, fiecare simțemēt al aproapelui seū; părinte!
ce e mintea în asemēnare cu presimțemētul? mintea
în asemēnare cu credința? Cine cunoașce o lume mai
bună și visază numai de ea, cine crede intim și tare

Z I N A S E T O A S A

la o unire a simțimentelor sale cu autorul lor, care e Dumneșeu, acela lucrează en gros; cine înse în superbia rațiunii sale descompune ce e sfânt, divide ce e indivizibil, acela e un cămătar de atome, de minute. Eu n'am putut suferi nici odată mintea prea înțeleaptă, care vré să se vîre în totul și care socoate a lua parte la totul, fără a o face aceasta. Mintea imi pare tocmai ca un țeran necioplit, care vîrindu-se într'uu salon de băl, stă, muștră înțelepțește totul și care cu toate aceste preferă tonurile scripcarului din sat mai mult decât acoardele pline ale orchestrei. Așă e raționabilul. Dacă ar puté să se vîre în cer, atunci ar recensă musica Sferelor, și ar resoná, că ângerii nu cîntă pe arpele lor cu destulă precisiune și viață, saú că corul ceresc e prea slab în bas. Nu spune părintel ce spune mintea; eú dic, că nu șcie nimica despre acestea.

Să discut cu contele, ar fi fost să-mi prăpădesc vorba de florí de cuc, căci el dacá contestá dreptul judecător al minții, atunci nu aveam ce opune visătoriei sale.

— E o mîngăere — dîse contele odată — de-a crede în manifestări de spirite. Eú locuiesc aici, servitorul meú în etagiul al doilea, și de aceea ar crede cineva că mi se face urit. Din contră. Când noaptea luminarea mea începe a arde mai întunecat, când șoptește ceva printre frunzele arborilor, când toate mobilele pocnesc și se aude un ton, care pare a fi sunetul unui clopot saú un cîntec saú alt-ceva... atunci începe viața mea cea adevărată, atunci me primbui prin cameră, și staú câte-odată locului, și ascult. Ah! atunci simțesc adese cum se umflă un riú de deliciú în inima mea bolnavă;... se mișcă ceva în camera alăturată. — „Acea e Iulia“ strig și deschid ușa. Luminările joacă și o șoptire lină merge prin casă... „Iulio, Iulio! tu nu m'ai uitat“ dic apoi și me pun în pat și adorm, vișand de ea.

Contele se cufundă într'o cugetare adâncă, înse curénd ridică ochii seí întunecați și-mi cătă în față cu o privire blândă și clară. Așă e — dîse el — că ești amicul meú, cu toate că nu poți aprobá visătoria mea; cum o numiți voi înțelepșii. Eú vorbiam de Iulia mea; nu o cunoșci, cu toate că a fost așă de îndelung din enoria dtale; — erá aceea, care fu adusă atunci în sara când ve vedú pentru întieăș datá, la dvoastre... ea, consoarta mea și domniata să nu încercí de a-mi lua prin raționament o credință, care mi s'a făcut atât de necesară.

Contele se aședă pe-un jeș și începú astfel narațiunea sa:

— Casa baronului Lindespare în Stockholm erá în timpul din care datează narațiunea mea, locul de adunare pentru tot ce posedea capitala de spirit și frumos. Soarelele sale erá cunoscuté pentru tonul elegant și umorul nesilit, ce domniá în ele. Casele erá ornate cu gust, fără de-a bate la ochi oare-care lux; totul erá lux și cu toate astea nimica extraordinar nu strică armonia întregului. De aceea nu se observá abundența, totul erá așă de nesilit și vîrsat din întregul. Numai dacá descompuneai luxul casei, vedeai că e lux.

Baronul erá de mulți ani veduv; pe consoarta sa, o născută spaniolă, nu o vedusem nici odată; înse ea lăsase o fiică frumoasă și dulce, un amestec din rosa înflăcărátă a sudului și din neaua nordului. Ea erá zina locului și sute rivalisau pentr'un suris de pe buzele ei. Acea erá Iulia... ea deveni consoarta mea.

Eram uniți de o jumătate de an și aveam o lo-

cuință deosebită, înse la fiecare soarea Iulia trebuia să fie la lálal ei, spre a face onorile de primire.

În una din zile societatea erá mai numeroasă decât totdeauna și eú vedú printre mulțime pe-un bărbat, pe care nu-l cunoșeam, care fixá înse neconținut ochii seí spre soția mea. El erá nalt și slab, avea o față palidă și infundată, niște trăsături drepte și fără viață și numai ochii seí scânteietori, pe cari îi fixá cu oare-care indignațiune spre soția mea, arátău viață. Erá îmbrăcat în negru și numai o stea mică de briliante luciá în borta humbului, care arátá, că el erá ambasadorul oare-cărui guvern. Acest om părea a fi de vre-o cincideci de ani și pușini perí albi contrastau foarte mult cu perul seú incolo negru. Nu șciú de ce me interesam așă de mult de el; îl găsiam neplăcut și cu toate astea me atrăgea. Erá un farmec ca acela, pe care-l influințază șerpui mari asupra victimelor lor.

Socrul meú se apropiá de mine. Cine-i omul acela 'n negru — întrebai.

— A! — response bătránul — mai că aș fi uitat de-a i te recomandá; e-un spaniol, ca și reposata mea consoartă, vină!

Îi urmai și în curénd stam înaintea aceluí om curios.

— Căutați, Don Caldero! — începú socru-meú — aici am onoare a ve presentá pe ginerele meú contele Lejonswárd... Don Caldero atașat la ambasadura spaniolă.

Îmbrăcatul în negru spuse mai multe cuvinte din datorie cătră socru-meú, care se depártă de la noi.

— Domniavoastre domnule conte sînteți, judecând după aceea ce pot vedé, cel mai fericit consoarte din Suedia rece; imi pare bine de-a fi făcut cunoșciința cu dvoastre — dîse Don Caldero — v'am observat de mult și aveam intențiunea de-a ve aflá numele, fiind că păreați ca și mine a nu luá seama nu mai la exteriorul, ci și la interiorul unui om, me bucur de-a fi găsit o rudă spirituală.

În astfel se începú cunoșciința mea cu un om, care cu tot exteriorul seú respingător, cu tot exteriorul seú rece și aspru, avea un suflet înflăcărát și o inimă deschisă orí cărei idei nalte. Din sara aceea Don Caldero fu amicul meú și mintea sa luminată, căldura sa atrăgătoare, care o putea comunicá într'o limbă concisă și frumoasă, aduseră ideile mele într'o direcțiune, pe care o pregătise caracterul meú, pe care înse n'aș fi putut să viú nici odată așă de departe fără Don Caldero. El veniá adesea la noi și eú me lipii din ce în ce mai mult de acest bărbat spiritual și talentat, și si el părea a se lipi de mine. El fu acela, care-mi arátă cu o claritate, pe care nu o pot descrie, unirea între Dumneșeu și om, între lumea pămîntească și cea spirituală. El fu acela, care-mi dovedi existența unei relațiuni între noi și lumea spiritelor, care se manifestá prin visuri, presimțiminte, prin simțiri întunecoase, care dovedesc influința unei puteri superioare. El fu acela, care primi adevărul existenței fantasmelor, curățit de orí ce superstițiune, adeca: el negá o manifestare materială, înse o primi încât se atinge de influința unor ființe superioare asupra simțurilor noastre. Ar fi trebuit să-l audí, părinte! dta i-ai fi cređut ca și mine, să fi fost un protestator încă pe-atála de mare.

(Va urmá.)

Arnăuții.

Așezit de curând o carte interesantă relativă la acest popor, carte datorită scriitorului Alex. Bogosavlievič, care îl cunoaște de aproape.

Eroismul acestui popor a smuls admirația unui Byron la începutul veacului nostru; și totuși Europa contemporană nu știe aproape nimic despre dânsul, sau, dacă știe ceva, îl socotește ca un neam de barbari sălbatic și cruși.

Din fiecare rând al cărții în chestie reese că Arnăuții sunt incomparabil mai buni decât reputația lor; cartea și este menită a distruge prejudițiile răspândite cu privire la acest popor și a provoca simpatia noastră pentru dânsul.

Arnăuții, numiți și Albanezi sau Skipetari, sunt alături cu Bascii Perineilor și cu Gaelii din Scoția, urmașii popoarelor celor mai vechi cari au locuit în Europa în timpurile preistorice. Ei sunt urmașii vechilor Iliri, a căror limbă au păstrat-o destul de bine. Popor eroic, rășboinic, care își iubesc patria mai presus de toate și e totdeauna gata a-și jertfi averea și viața pentru dânsa, Albanezii socotesc libertatea ca cel mai mare bun pământesc. Arnăutul nu cruță viața dușmanului, dar nici pe a sa.

Autorul cărții, dl Bogosavlievič, un ofițer de jandarm sârb, care a făcut multă vreme serviciu printre Arnăuți și a studiat astfel de aproape acest popor, ne dă o icoană complectă a lui.

Arnăuții sunt împărțiți în ginți. Fiecare ginte (Fis) are un patriarh (Starieșina), fiecare sat un șef (Kren). Viața de familie seamănă a celorlalte popoare balcanice. Femeia este pușin mai mult ca o roabă; logodnica se cumpără: prețul cel mai mare este de 80 dinari în aur — întocmai ca pe vremea lui Omer, când se plătiă pentru o fată doi boi bine îngrășați.

Foarte dezvoltat este sentimentul moral al Arnăutului. Femeia adulteră este omorită cu pietre.

Arnăuții sunt un popor rășboinic prin excelență; nici noaptea nu se despart de armă. Agricultură este la dânsii pe o treaptă foarte inferioară; în schimb în fiecare casă vei vedea o instalație pentru tragere la țintă. Nu arare ori, la sindrofii, se întemplă omoruri; pentru cea mai neînsemnată ofensă, Arnăutul pune mâna pe cușit. Totuș oaspetele (musafir) este sacrosant.

Partea cea mai interesantă a cărții este aceea în care ni se descrie Besa — un soi de „frăție de cruce“, un pact de apărare și sprigin reciproc.

Ceea ce e curios este că și doi dușmani pot contractă un asemenea pact pentru un timp determinat, angajându-se să nu plănuiască nimic rău unul contra celuilalt în acest răstimp.

Besa se face în modul următor: Ce doi contractanți se sărută, ating cu limba degetul cel gros de la mâna dreaptă, apoi pun în contact aceste două degete, exclamând Bes-a-bes! (E un fapt interesant, că o urmă a acestui obicei se găsește și la noi, unde se practică în mod inconștient). Besa este sfântă și inviolabilă. O mamă, făcând odată un astfel de pact cu omoritorul fiului său, fără să știe, a fost silită să-i dea apoi scut și apărare, fără să îndrăznească a-și călca promisiunea.

Și vendeta joacă un rol foarte însemnat, la Albanezi. Vendeta se întinde asupra tuturor membrilor aceleiași ginți; dar fiecare poate renunța la acest drept de rășbunare. Interesant este modul cum capătă ier-

tare, cine a comis un omor. El trebuie să se lase la discreția părții leșate. Cu ochii legați, cu arma încărcată pe umăr — aceeași armă cu care a comis omorul — este dus înaintea aceluia cără care are datoria de sânge (adică a cărui rudă a ucis-o) și ingenuchiază în fața lui. Acesta îi ia arma și o poate descărcă, fie în pieptul ucigașului, fie în aer. Dacă „creditorul“ a ucis pe „debitor“, vendeta continuă, căci e rëndul neamului acestui din urmă să se rășbune; dacă înșe creditorul a fost generos, atunci vendeta încetează; cel doi adversari se îmbrășează și schimbă armele sau un alt obiect oarecare.

Toate aceste moravuri sunt remășișe ale unei stări primitive de civilizație, când iuștiția nu eră încă organizată și când pentru a-și apără viața și averea individul trebuia să aibă recurs pe de o parte la forță, la arme, iar pe de altă parte la solidaritatea cu amicii săi naturali (rudete) sau făcuți.

Albanezii sunt interesanți din acest punct de vedere, pentru istoria omenirei.

Poesii populare.

Din comuna Șard (comitatul Albei-Inferioare.)

Dă-me Doamne ce mi-î face,
Fă-me roata stelelor,
În calea șardenilor;
C'am un drăguț de șardean,
Cu peană de maghieran,
Vântul peana î-o bătea
Ochii și gura-î ridea.

De-ar' fi cucu om voinic,
L'aș prinde de ibovnic,
Dar cucu-î cu hațne sure,
Trăiește tot pin pădure,
Și cucu-î cu hațne verđi,
Tună 'n codru nu-l m'af veđi.

Tuie dracu 'n tine dor,
Ba și 'u tin' de-un bădișor,
Că me 'n vâțașă a iubi,
Și m'af lăsat a dorii.
De nu me pot hodini,
N ci țiuă cu lucru,
Nici noaptea cu somnu,
Nici în pat să dorm o țiră,
Nici afară în grădină.

Cucule cu peană sură
Nu cântă la noi pe sură,
Că inima nu mi-î bună;
Că-î legată cu curele,
Măncată de multe rele.

Pă 'n eram la maica fată,
Trandafir verde 'n fereastă,
Da dacă me mărităi,
Fusei rujă,
După ușă,
Trandafir verde 'n cenușă

SALON.

Dileme.

Le-am iubit pe amândouă, pe Dora și pe Mura. Firește nu de-odată, ci pe rând; mai întâi pe Dora și pe urmă pe Mura. Pe una am lăsat-o, fiind că nu ne potriviam la fire. De cea din urmă m'am despărțit, fiind că între mine și ochii ei cei negri s'a'u pus părinții ei. Ş-acum întreb, cine dintre noi e mai nenorocit? Blanda Dora, cu dragostea ei de muceniță? Mura, a cărei iubire e încătușată de lanțurile voinței părinților? Sau sufer eu singur, care departe de ele me sting de dor, mai având pe sufletul meu și păcatul de-a fi făcut platonice meditații cu doi ângerii în studiul iubirei?

*

Spun învățații, că e nefericit acela, care nu mai nădăjdușce în viitor, ci trăește numai cu amintirile din trecut. Va fi, dar unica mea fericire este a trăi din când în când în lumea visurilor apuse. O floare vestedă, o scrisoare bătută de vreme, me transpune în raiul amintirilor sfinte. Cum? Și această unica mea fericire după teoria învățaților e o nefericire?

*

Eră să plec și trebuia să-mi iaș remas bun și de la fereastra ei, sub care nopți întregi veghiasem. Casa lor e lângă un cimitir. Fereastra eră închisă și perdeaua cea deasă lăsată. Stătu buimac clipite îndelungate sub fereastră. Eram o statuie fără grai, fără viață și fără voință. Deodată auđii un lung suspin, ce me deșteptă. Cine-a suspinat? Eu, statuia rigidă de durerea despărțirii triste? Ea, de după perdele? Sau... vre-un mort din cimitirul de-alătura?

*

Poetul german Klopstock scria versuri de dragoste, înainte de a ști ce taină e aceasta. Nu iubise încă, nu gustase încă din „cupa dulcelui amor“, când a scris oda „An die zukünftige Geliebte“... glorificând pe eventuala iubită ce o va ave peste vreo doi ani... Și Klopstockianii de-aceștia avem și noi în literatura noastră. Scriu versuri de iubit, de dor și amăgire, fără a fi simțit vre-odată tot chinul acestui dor puritan și tot farmecul acestei sinamăgiri. — Ce sânt autorii acestor versuri? Sânt ei poeți sau comedianți ce-și bat joc de noi? Sânt artiști sau iesuiți, cari trebuesc alungați din sanctuarul Parnasului?

*

La berăria lui Wilhelm am un păhar cu capac de plumb. E păharul meu propriu de care alte buze profane nu se ating. Nemții îi ăic la acestfel de păhar „Stamm Krügel“.

Pe capac am ingravat cu litere mari numele iubitei mele: MURA. Și aproape în fiecare sară me duc și dau acestui nume sărutarea mea de logodire. Beaș. Beaș din trecere de vreme, beaș de dragul numelui ei, beaș ca să uit; — ei, mai știu eu de ce beaș?

Dar am să-ı pun capăt. Și ca să me las de beut, am să sfarm păharul meu în miș de bucățele. Foarte bine, asta se poate! Dar ce să fac cu inima mea, cu

acest păhar de suferință, unde nu numai numele, ci chipul ei întreg e ingravat?

*

Și Wilhelm, berarul, are o fată, pe bălaia Wilhelmina. Ea îmi aduce Krigla plină și șireata tot me întreabă: „Cine-ı Mura“?... „Ce ți-e Mura“?..

— Ce-mı e Mura? Țucu-ı gura! Tacı, fetiță, lasă-me și dă-mı măsura!

FIDELIO.

Convocare.

Societatea pentru crearea unui fond de teatru național român

Își va ține adunarea generală din ăst an în opidul Seliște (comit. Sibiiu) în zilele de duminică și luni în 18/30 și 19/31 iulie an. c. cu următoarea

Programă:

I. Ziua primă duminică, în 18/30 iulie.

1. Președintele va deschide adunarea generală la 10 ore a. m.
2. Se alege 2 notari pentru ședintele adunării.
3. Secretarul va ceti raportul comitetului societății asupra lucrării sale de la adunarea generală din urmă.
4. Se alege o comisiune de 5 membri pentru propuneri și raportul comitetului se predă acestei comisiunii spre examinare.
5. Casarul Societății va ceti raportul despre starea casei cu sporul de la ultima adunare încoaci și peste tot despre averea Societății.
6. Se va alege o comisiune de 5 membri pentru examinarea raportului casarului.
7. Se va alege o comisiune de 5 membri, cari în înțelesul §. 4 din statutele Societății vor căștiga membri fondatori, ordinari și ajutatori pentru Societate.
8. Se vor ceti discursuri corespunđătoare scopului Societății sau de altă materie literară, ce sânt a se însinua președintelui înainte de adunare.
9. Președintele inchide adunarea.

II. Ziua a doua luni în 19/31 iulie.

1. Președintele deschide ședința și procesul verbal al ședinței precedente se va ceti și autentică.
2. Raportul comisiunii pentru căștigarea membrilor noi.
3. Raportul comisiunii asupra socotelilor casarului.
4. Raportul comisiunii asupra raportului comitetului Societății și însinuarea propunerilor în interesul fondului.
5. Se va decide locul și ziua adunării generale pentru anul 1900.
6. Întregirea comitetului.
7. Se va alege o comisiune de 3 membri pentru autenticarea procesului verbal din ședința II.
8. Președintele va inchide adunarea.

Invităm la această adunare generală a Societății pentru crearea unui fond de teatru național român pe toți membrii fondatori, ordinari și ajutatori ai acestei Societăți, precum și pe toți binevoitorii ei și sprigini-torii culturii româneșci.

Din ședința comitetului ținută în Brașov, la 23 iunie (5 iulie) 1899.

IOSIF VULCAN m. p.
președinte.

VASILIE GOLDIȘ m. p.
secretar.

Zina sătoasă.

— La ilustrațiunea noastră. —

E în toiul balului mascat. Mulțimea și mișcarea neconținută produc o căldură grozavă. Un păhar de bere ar fi comoara cea mai scumpă. Toți aleargă să bea. O frumoasă fată, costumată ca zină, se duce și ea să-și stêmpere setea. Tocmai suflă spuma, să poată bea. Un desemnător cu bun gust a eternizat tocmai momentul acesta.

LITERATURĂ.

Anuarul II al Societății pentru crearea unui fond de teatru român pe anul 1898—99 a eșit de sub tipar la Brașov, tipografia A. Mureșianu, tocmai acuma, redactat de secretarul Societății dl Vasilie Goldiș. Vom revini în curând. De asta-dată însemnăm numai cuprinsul: Prefață; Discurs de deschidere, de Iosif Vulcan; Din tainele culiselor, de Sextil Pușcariu; Mișcarea teatrală la noi în anul 1898, de Vasilie Goldiș; Biografiile și portretele membrilor fondatori ai societății pentru fond de teatru român, publicate de Vasilie Goldiș: dr. Alexandru de Mocsonyi, Iosif Vulcan, Ioan Vancea de Buteaș, Miron Romanul, Ioan Popasu, Antoniu Mocsonyi de Foeni, Ioan Meșianu, Nicolae Popea, Timoteiu Cipariu, Vincențiu Babeș, Ioan Papiu, dr. Aurel Maniu; Raportul comitetului către adunarea generală de la Hașeg, Raportul cassarului, Procesele verbale ale adunării de la Hașeg, Vocă de presă despre adunarea generală de la Hașeg, Comitetul societății. Membrii.

Monografia bisericii gr. or. române din cetatea Brașovului. Spre sfârșitul secolului trecut, când în România domnia fanarioiilor, intrase și în bisericile ortodoxe românești din Transilvania spiritul grecesc, fiind o parte din biserici sub influința arhierilor de la Muntele Athos, cari impuneau limba grecească. De altă parte Românii din Transilvania erau atât de mult apăsăți, încât n'aveau nici dreptul să-și ridice biserică în centrele orașelor. Pe vremea aceea dară, negustorii români din Brașov, pentru ca să-și poată clădi o biserică în interiorul cetății, se alipiră de diferiți comersanți greci și bulgari veniți, cari aveau mai multe drepturi decât Românul pământean. La 1726 împăratul Iosif II a edat edictul tolerant, că și Românii gr. or. au drept să-și clădească biserici în cetățile din Transilvania. Aceasta a încurajat pe Românii brașoveni și în tovarășia aceasta de o parte sub nume de civi și greci, de altă parte sub nume de companie grecească, clădiră biserică sfintei Treimi din Brașov-Cetate. Dar aceasta tovarășie n'a fost durabilă. Grecii doriau să fie singurii stăpânitori ai acestei biserici și făcură Românii proces. Românii au fost siliți să se despartă și să se constituiască într-o comună curat românească în interiorul Cetății Brașovului, înființând o capelă. Abia trecu un an și sub auspiciile lor se înființă o școală primară. Iar la 1850/51 comuna sfintei Adormiri din cetate împreună cu comuna bisericească de la Sf. Nicolae au înființat gimnasiul gr. or. român din Brașov, mai apoi școala reală și comercială. Marele Șaguna, convins de dreptul Românilor la biserică sf. Treimi, în 1857 introduse acolo preot cu limba românească, desființă capela românească și întruni de noă pe parochienii români cu grecii la biserica sf. Treimi. Grecii se împotrivară, făcură proces, pe care îl și câștigară. Atunci Românii își adunară de noă puterile și

clădiră o biserică proprie, situată împreună cu casa parochială în centrul cetății Brașovului. Aceasta biserică s'a sfințit la Rosali prin În. Pr. Ssa arhiepiscopul și mitropolitul Ioan Meșianu. Din incidentul acestei serbări, părintele protopop Bartolomei Baiulescu din Brașov a publicat o voluminoasă lucrare intitulată: „Monografia comunei bisericești gr. or. române a sfintei Adormiri din Cetatea Brașovului, cu acte și dovești“. Românii din Brașov având un mare rol în opera renașterii noastre culturale, cartea dlui Baiulescu ne ofere o lectură din cele mai interesante, care devine și mai prețioasă prin numeroasele documente ce publică. Autorul ne dă istoricul formării parohiei mixte din Români și Greci și a înființării bisericii sf. Treimi în cetatea Brașovului, până la despărțirea Românilor de Greci. Apoi descrie formarea comunei bisericești române cu o capelă în Tergul-grăului din cetatea Brașovului, înființarea unei școale române gr. or. în cetatea Brașovului, înființarea școalelor mediilor române, înființarea gremiului român reguțătoresc în Brașov, înființarea casinei române la 1836, începutul unei literaturii prin tipărire de cărți bisericești și comerciale și „Foiaia Duminecii“, fundațiunile de binefacere făcute sub scutul bisericii sf. Adormiri din Brașov-Cetate. În sfârșit reînnoirea procesului între Români și Greci și sfârșitul acestui proces. Clădirea noă bisericii române. Apoi urmează numeroasele documente. Cartea e intercalată cu mai multe portrete de ale frunțășilor români și se vinde în folosul bisericii. O lucrare vrednică să ia loc în oră ce bibliotecă românească.

Almanachul învățătorului român. Dl Iosif Velcean, învățător în Recița-montană, înșciințează pe colegii seă că va scoate și pentru viitorul an școlar „Almanachul învățătorului român“; totodată îi roagă ca cei ce vrea să i dea lucrări pentru almanach, să i le trimită până la 1 august n. an. c. Almanachul va publică și cântări școlare, pe una sau mai multe voci.

„Enciclopedia Română“, editată sub auspiciile și din însărcinarea „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, de dr. C. Diaconovich, prim secretarul Asociațiunii, ne dă fascicoul XV care publică articolele Farina—Fulguriți, între cari o serie însemnată de articole mai mari și de interes special românesc, apoi articole istorice și etnografice, de geografie, de literatură și filosofie, etc. Remarcăm articolele istorice și etnografice: Fărșeroși, Februarie (revoluția), Fini, Francezi, Franci, Franco-german (răsboiul), Frătuși, etc.; biografii române: Farcaș, Fekete-Negruiș, Felix, Fētu, Filaret, Filep, Filimon, Filipescu, Flechtenmacher, Fleva, Flondor, Florescu, Florian, Fodor; biografii străine: Fawcett, Fénelon (M. Străjanu), Ferdinand, Ferry, Fichte, Filip, Fischer, Flammarion, Fotie, Fotino, Francis, Francisc Iosif, Franklin, Friderik; articole de literatură și filosofie: Farmec (Dragomirescu), Farsa (M. Străjanu), Fatalism (Dragomirescu), Faust (M. Străjanu), Făt frumos (Marienescu), Filosofia (Dragomirescu), Frumos (Dragomirescu); din materialul geografic: Fehér, Fessan, Finlanda, Fiume, Flandra, Florența, Focșani, Francia, Franzensbad, Frislanda; articole mai mari și mai interesante: Farmacia (dr. I. Felix), Fauna (dr. Leon), Febra, Fecundațiune, Ferment, Feudalitate (Biron), Fidejusiune, Fier, Figura, Fiologia (Tiktin), Filtru (dr. Felix), Fisica, Fisiocratism, Fisiologia, Flagelanți (dr. Radu), Flaut (Cerne), Floare, Flora, Fluor (Cerne), Folklore, Fondul religionar gr. or. bucovinean, Fort (Iannescu), Forța, Fortăreață, Fortificațiune, Fosfor, Franciscani, Franc-mașon, Fruct, Frunza.

TEATRU.

Teatrul Național din București. Am publicat multe combinațiuni privitoare la numirea noului director general al Teatrului Național din București. Toate aceste arată, că e greu să se găsească omul potrivit. Acum aflăm din „Drapelul“ următoarea informațiune: În locul vacant de sub-director al Teatrului Național a fost numit dl Ștefan Velescu, profesor al Conservatorului. Director general va fi denumit dl Anghel Demetrescu.

Producțiune musicală-teatrală în Ocna-Sibiului. Fruntașii români din Ocna-Sibiului au arangiat marți la 11 iulie n. (St. Petru) o producțiune musicală-teatrală în sala de lectură a băilor, cu concursul mai multor clerici din Sibiiu. S'au cântat mai multe compoziții de N. Popovici, G. Musicescu, C. Porumbescu, T. Popovici, G. Dima; apoi s'a jucat piesa „Nu te jucă cu dracul“ comedie într'un act de I. Negruzzi.

Teatru popular în București. Cine cunoaște stările din București, s'a putut mira, că nu s'a înființat acolo un teatru pentru popor, care de sigur ar avé un succes mare. Acum aflăm cu bucurie, că în sfârșit și dorința aceasta se va realisa. S'a înființat o societate anonimă cu numele de „Teatru popular“ din inițiativa câtorva literați și iubitori de artă. Aceasta societate va emite 4000 de acțiuni à 50 lei.

MUSICĂ.

Concert românesc în părțile sătmărene. La 13 iulie n., cu ocaziunea adunării generale a despărțământului Sătmar al Asociațiunii, s'a dat în orașelul Săini și un concert. În fruntea comitetului arangiator au stat dnii: Alexandru Stețiu adv., George Achim și Dionisiu Bran vicepreședinți, Constantin Lucaciu secretar, Ioan Cionca și alți membrii din comitet. Programul concertului a fost foarte interesantă. După concert a urmat petrecere cu dans.

Concert în Șoimuș. Reuniunea română de cântări din Bistrița a făcut la 2 iulie n. excursiune în frumoasa comună Șoimuș, unde a dat un frumos concert în folosul școlii gr. cat. Arangiatorul acestei excursiuni a fost dl Grigoriu Radu. Președintele Reuniunii e protopopul din Bistrița Alexandru Silași, dirigințele corului dl Traian Bradescu.

Concert românesc la München. Clubul tinerimeii române „Patria“ din München a arangiat acolo la 30 iunie un concert cu cântări, declamări și musică. Concertul a fost deschis de președintele Traian Mihaiu, cu un resumat relativ la istoria Românilor, în limba germană. Dl Adrian Cristea a cântat „Ce te legeni codrule“ de G. Dima; dl C. Niculescu-Telega a declamat în costum național „Sentinela română“ de V. Alexandri. Au mai fost câteva puncte musicale. În sfârșit a urmat jocul.

Epopeă musicală românească. Dl Juarez Movilă lucrează o epopee musicală românească, cu teme naționale. Noua sa lucrare poartă titlul de: „Simfonia războiului din 1877“. Originalitatea temelor noastre naționale, subiectul istoric al lucrării, modul de orchestrare și cu deosebire inovația introducerii instrumentelor musicale românești într'o simfonie, scrie „Drapelul“ vor produce de sigur mare senzație la expoziția din Paris, unde dl Movilă va face să se execute lucrarea sa.

PICTURĂ.

Tablouri din Macedonia la expoziția din Paris. Doi tineri pictori români vor parcurge vara aceasta Macedonia spre a adună materiale pentru tabele mari în ulei, în vederea expozițiunii de la Paris.

SCULPTURĂ.

O nouă operă a statuarului Hegel. Cetim în „Drapelul“ că distinsul statuar dl Constantin Hegel, s'a angajat către comitetul care a luat inițiativa ridicării unui monument al principelui D. Ghica la Sinaia, să-l dea gata la iunie 1900. Un basso-relief de bronz va reprezenta pe regele și regina în momentul când dă principelui Ghica și dr. Davila actul de fundațiune al orașului Sinaia.

Monumentul academicianului Brândza. Dl Cadorin, un tiner sculptor bucureșean de mare viitor, a făcut un foarte reușit medalion de bronz la momentul regretatului dr. Brândza, fost profesor universitar, director al institutului botanic din București și membru al Academiei Române. Asemănare perfectă. Calități artistice de prima ordine.

BISERICĂ și ȘCOALĂ.

Noul episcop al Aradului. Maj. Sa Monarcul aprobând alegerea arhimandritului și vicarului episcopesc gr. or. român Iosif Goldiș ca episcop al eparchiei gr. or. române a Aradului, Pr. Cuv. Sa a depus în sâmbăta trecută jurământul înaintea Monarcului în Viena. În 4/16 iulie se va face la Sibiiu în catedrala mitropolitană sfîntirea de episcop, pontificând în. Pr. SSa mitropolitul Mețianu și Pr. SSa episcopul Popea. Instalarea, precum ne spune „Tribuna Poporului“, va fi la 20 iulie v. (1 august) în ziua de St. Ilie.

Doctori noi. Dl Alexandru de Vaida-Voevod a fost promovat în 7 iulie n. la universitatea din Viena doctor în științele medicinei universale. — Dl Sterie Stinghe din Brașov a depus în 29 iunie, la universitatea din Lipsca, examenul de doctor în filosofie. — La universitatea din Cluș au fost promovați doctorii în drepturi dnii: Patriciu Barbu, Alexandru Bobățel și Valeriu Morariu, iar în medicină dl Eugen Porea.

Un dar pentru școală. Dl George Pop de Băseșci a dăruit comunei bisericescii gr. cat. din Băița în Sălagiu un edificiu cu intravilan în preț de 1500 fl., ca să servească de școală, fiind că școala actuală ne mai corespundend, guvernul amenință să o închidă și să facă școală de stat.

De la școlile din Brașov. Am primit anuarul XXXV al gimnasiului mare public român de religiunea greco-orientală din Brașov, al școlii reale și al școlilor centrale primare, pe al 49-lea an școlar 1898—1899, publicat de Virgil Onițiu, directorul școlilor medii. Vastul cuprins al acestui Anuar ne ofere înteiți din conferențele pedagogice, următoarele lucrări: Despre jocurile de băeți și Chestiunea locului de patinat pentru școlari, de profesorul Petru Roșca; o recenziune de profesorul Nic. Bogdan asupra „Gramaticii Române“ de Ioan Petran; o recenziune de prof. Dum. Lupan asupra „Geografiei“ de Pompeiu Grigoriță; o recenziune de prof. Andrei Bârsanu asupra „Teoriei

dramei* de dr. Iosif Blaga. Încă din anii trecuți, ni se prezintă în aceste anuare portretele și biografiile profesorilor repositați. Astfel în anuarul de acum se publică un foarte reușit portret al repositatului dr. Vas. Glodariu, cu autobiografia și cu discursul funebral al dlu Virgil Onițiu, conținând schița biografică și aprecierea activității lui Glodariu. Un capitol deosebit ne dă informațiuni detaiate despre înființarea mesei studenților, informațiuni despre cari luarăm notiță de curând. Din datele școlare scoatem următoarele: La gimnasiu au fost 13 profesori, la școala reală 6. Profesori secundari și ajutători 5. Biblioteca conține 7401 opuri, împărțindu-se în bibliotecă centrală, bibliotecă de clasă și bibliotecă de mână. Muzeul istoric-filologic constă din 147 obiecte. Colecțiunea numismatică din 586 piese. Colecțiunea mineralogică din 404. Cabinetul de fizică cu 266 aparate. Societatea de lectură Ioan Popasu are 939 fl. 8 cr., biblioteca acesteia are 691 opuri. Numarul școlarilor înmatriculați în școlile centrale a fost, la gimnasiu 935, la școala comercială 113, la primara de băieți 87, la primara de fete 369, la repetițiune de băieți 33, la cea de fete 72, suma 1277. Față de numarul din anul trecut e o descrescere de 135 școlari. Numai gimnasiul din toate școlile prezintă un spor de 10.

Școala de fete a Asociațiunii. Primim din Sibiiu a XIII-a Programă a școlii civile de fete, cu internat și drept de publicitate, a Asociațiunii, publicată de directorul dr. Vasile Bologa. Cuprinsul: 1, Studiū din domeniul botaniceii, de Nic. Vătășan, prof. 2, Doliul școlii noastre pentru augusta împărăteasă și regină Elisabeta. 3, Șciri școlare. Din aceste din urmă notăm următoarele: Personalul didactic a constatat în cursul anului școlar din 1 director și 4 învățători; 2 catecheți, 6 instructori. — Personalul internatului: 1 director, 1 directoară, 1 medic de cură, ajutoare: o guvernantă și două bone. Eleve înmatriculate în toate patru clasele 80, în cursul completar 6. În internat au fost 47. Elevele sânt din toate unghiurile țării locuite de Români. Printre ele se află și vre-o 5 din România.

Românce distinse la preparandia de stat din Cluș. Examenul de primire la preparandia de stat de fete din Cluș s'au ținut în anul c. în 1, 2, 3 și 4 l. c. Au fost admise la examen total 150 de fete, între cari și 8 Române. Toate Românele, ne spune „Tribuna“, au făcut examenul cu succes. Dintre toate concurențele s'au distins cu deosebire dșoara Leontina Szabo, fiica preotului din Aiton Gregoriu Szabo și dșoara Victoria Lupan, fiica preotului din Silivașul-de-Câmpie Alexandru Lupan, făcând ambele examenul de primire cu distincție.

O ardeleană licențiată la universitatea din București. Dșoara Emilia Cioran, fiica preotului Cioran din Reșinari, a făcut de curând cu succes strălucit examenul de licență în istorie la universitatea din București, unde i-a fost profesor dl N. Iorga, membru corespondent al Academiei Române. Dșoara Cioran e prima ardeleană licențiată la universitatea din București.

Biserica română în Viena. Colonia română din Viena a ales un comitet în vederea construirii unei biserici române în localitate. Comitetul este astfel compus: dnii colonel Lupu, dr. St. Ciurcu, dr. G. Popovici, consilierul de curte Cornel Cosovici, dr. Isidor Bodea, dr. Popa, profesorul universitar Teclu și consilierul ministerial dr. P. Dan.

C E N O U.

Hymen. Dl George Căzan, absolvent de teologie din archidieceasa Sibiiu, și dșoara Lucreția Onigaș, se vor cunună la 4/16 iulie în Monor. — Dl Leon Maior, învățător la școala comunală din Orlat, și dșoara Emilia Mihălțan, se vor cunună la 4/16 iulie în Slimlic.

Regina României în costum românesc din Ardeal. Dna Ludovica Balomiri, soția învățătorului din Balomir lângă Orăștie, a trimis reginei României un frumos costum ardelenesc de femeie, cum se poartă în părțile de la Câmpul-pânei. Regina a mulțumit prin o scrisoare semnată de doamna de onoare Zoe Bengescu, adaugând că-l va purta cu plăcere.

De la Asociațiune. În ședința ultimă (pe iunie) a comitetului central al Asociațiunii, ne spune „Telegraful Român“, luându-se de nou în desbatere afacerea lăsamântului lui Ioan Olteanu, s'a decis, ca acela să fie vârsat în fondul general al Asociațiunii, nefiind el lăsat ea fond separat. Pentru manipularea lui viitoare s'a decis: 50% a venitelor (câte 1250 fl.) să se capitalizeze an de an; 40% (1000 fl.) să se destineze pentru întreținerea a 4 locuri gratuite (2 pentru gr. or., 2 pentru gr. cat.) în viitorul internat de băieți contemplant în Sibiiu, iar până la înființarea aceluși internat, aceasta sumă să se dea școlii civile de fete a Asociațiunii, și 10% (250 fl.) se împart între consistoriile de Sibiiu și Blaș, drept ajutor la susținerea școlilor din Cojocna, locul natal al testatorului. Privitor la acest ultim punct, comitetul a făcut celor 2 consistorii ofertul, de a le excontentă, dându-le lor în administrare partea corespunzătoare de capital (câte 2500 fl. unuia), spre a și-o administra ele în cadrul autonomiei lor.

Fluerul lui Iancu. Dl Gerasim Candrea, avocat în Baia-de-Criș, care a trimis fluerul lui Iancu dlu Iosif Șterca-Șuluțiu în Sibiiu, scrie — după cum aflăm din „Transilvania“ — că fericitul Avram Iancu, înainte de moartea sa, mai bine de un an se susținea în locul predilecțiunii sale, în Baia-de-Criș și fără a avea o locuință stabilă, se adăpostea peste noapte când la unul, când la altul, dar mai ales la covrigarul Ioan Liber (român), unde întins pe o targă, ce eră dinaintea cuprătoristei, odihniă peste noapte și unde prin fluerul se delectă și încânta publicul cu melodiile sale melancolice sara și dimineața. Iancu avea două fluere, unul fluer-baston și altul micuț de cireș. Primul a fost găsit după moartea lui, în așternutul se, la Ioan Liber, unde a murit. Acesta s'a trimis acum ia Sibiiu; celalalt fluer se află în muzeul de amintiri din 1848/9 la Arad.

Reuniunea femeilor române din Sibiiu a ținut adunarea sa generală în 20 iunie (2 iulie) sub presiunea dnei Maria Cosma, asistând și în. Pr. SSa archiepiscopul Ioan Meșianu. Dna presidentă, deschidând adunarea generală, a salutat întâiu pe înaltul patron al școlii de fete susținută de Reuniune; apoi a constatat succesul strălucit al loteriei, ce Reuniunea a arangiat în folosul fondurilor pentru înființarea unei școle de economie și industrie și a unei preparandii de fete. Din raportul cetit de dl secretar dr. Elie Beu, s'a vădut, că venitul curat al loteriei a fost 6548 fl. 15 cr. La propunerea dlu dr. Elie Cristea, s'a votat comitetului și în deosebi presidentei, mulțumită. S'a mai constatat cu bucurie că averea Reuniunii se urcă la 19.570 fl. 60 cr. S'a aprobat bugetul. În sfârșit s'a ales comitetul, compus din doamnele: Maria Cosma,

Ana Bădilă, Ioana Moga, Octavia Voileanu, Lucața, Eugenia Vecerdea, Letiția Bologa, Stroia, Tilea, Rusu, Penciu. Bărbați de încredere d-nii: Dr. Ilarion Pușcariu, Parteniu Cosma, Matei Voileanu și dr. Octav. Rusu.

Reuniunea femeilor române selăgene își va ține adunarea generală în Șimleul-Silvaniei la 3 august n. sub presiul d-nei Maria Cosma n. Dragoș, secretar dl August Vicaș. În aceasta adunare se va ceti raportul secretarului, al casierei, se vor examina aceste rapoarte, se vor ceti lucrări înaintate la presiul și se va fixa locul și timpul viitoarei adunări generale.

Distincțiunea d-lui dr. V. Babeș. Aflăm cu plăcere, că dl dr. V. Babeș, directorul institutului de bacteriologie din București, a fost numit președinte de onoare al congresului internațional de medicină, care se va ține în 1900, august, în Paris. Dl Babeș a fost înșciunat despre aceasta alegere prin o scrisoare elogiasă a președintelui Lannelongue.

Știri advocațiale. *Dl dr. Aurel Dunca de Șaio* (Șieu) a fost numit avocat al consulatului austro-ungar din București, având să represinte și să apere interesele sudiților austro-ungari. — *Dl dr. Enea Draia*, avocat în Abrud, a fost ales avocat al institutului „Ardeleana” din Orăștie. — *Dl dr. Simeon Pop* ș-a deschis cancelăria advocațială în Bistrița.

Despărțemintele Asociațiunii din Sibiiu. *Despărțământul Mureș-Oșorhei* se va întruni în adunare generală în comuna Nașna-de-Mureș la 4/16 iulie sub presiul d-lui Ioan Pantea vicepreședinte, notar dl Ioan Man. — *Despărțământul Timiș* a ținut adunarea sa în Timișoara-Fabrik, la 13/25 iunie, sub presiul d-lui Emanuil Ungurianu. S'a constatat, că despărțământul are deja un fond propriu cultural de 300 fl., iar 700 fl. a înaintat comitetului central, cu 25 fl. a premiat pe un învățor. — *Despărțământul Sibiiu* a avut adunarea sa generală în comuna Poplaca la 9 iulie n., sub presiul d-lui Ioan Papiu, secretar dl d. E. Cristea. — *La Huedin* s'a convocat pe 9 iulie n. o adunare cu scopul de a forma un nou despărțământ, care să cuprindă comunele din giurul Huedinului și al Hidei. Convocatorul a fost protopopul Ioan Pop din Morlaca. — *Despărțământul Ludoș* s'a întrunit în adunare generală în 11 iulie n. la Iclanzel, sub presiul d-lui Vas. Suci, secretar dl Romul S. Orbean. — *Despărțământul Hațeg* își va ține adunarea generală la Hațeg în 30 iulie n. sub presiul d-lui Nicolae Nestor, secretar dl dr. Gavril Suci. — *Despărțământul D. St. Martin* își va ține adunarea generală în Basna la 1 august n. fiind președinte dl Vas. Zehan, secretar dl V. B. Munteanu. — *Despărțământul Seliste* va avea adunarea sa în comuna Poiana la 16 iulie n.; președinte dr. Calefariu, secretar dl Hertia.

Dl Teodor Burada în Acarmania. Aflăm din ziarul bucureșcene, că dl Teodor Burada, profesor din Iași, care în fiecare vară face câte un voiagiu de explorațiune, de asta-dată are să meargă a face cercetări printre Români din Acarmania, la nordul Greciei.

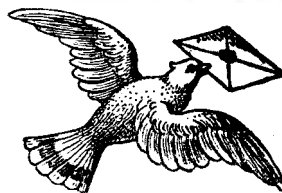
La congresul orientaliștilor care se va deschide în luna lui octombrie la Roma, ministerul instrucțiunii publice al României a delegat pe d-nii V. A. Urechia, Gr. G. Tocilescu și Holban.

Petreceri de vară. *La Bănișor* junimea română din Sălagiu și impregiurime va arangia la 4/16 iulie petrecere în folosul bisericeii gr. c. de acolo. — *La*

Huedin inteligența română de acolo și din giur a dat în 9 iulie petrecere, în folosul fondului pentru edificarea unei bisericeii gr. c. — *La Iclanzel* s'a arangiat le 11 iulie n. o petrecere de vară, în folosul despărțământului Asociațiunii, care țină acolo tot în ziua aceea adunarea sa generală. — *La Șilimeghi* junimea teologică din Sălagiu și Chior a dat în 11 iulie o petrecere cu dans, în folosul bisericeii gr. c. de acolo. — *La Ciachi-Gărbău* frunțașii români vor da la 30 iulie n. petrecere de vară în folosul școalei gr. c. care se va edifica acolo. — *La Orăștie* meseriașii români vor arangia în 4/16 iulie petrecere de vară în pădurea Grigori, eventual în sala otelului Csősz. — *La V. Sântiona* se va da în 4/16 iulie o petrecere de vară în folosul bisericeii gr. cat. de acolo.

Au murit: *Iuliana Vass* ved Moldovan, o venerabilă matronă de 83 ani, în Beinș, la 18/30 iunie; — *Maria Lupșai* n. Roman, fiica regretatului Visarion Roman, la București în duminica trecută.

Poșta redacției.

Aus. A sosit după încheierea acestui număr. Cât mai curând. Poate în cel viitor. Revista se va trimite la adresa indicată. Promisiunea ne-a făcut plăcere.

Pe-un drum uitat. Începe bine, dar se încheie reu. Cearcă altele și credem că mai târziu veți reuși.

Bozovic. Nitică modestie nu ț-ar strică. Iată ce ne scrii: „Eü recunosc în mine un poet de un mare geniu. Am o fantasmă nespuse de mare și o atragare spre poezie.”

Fresco-ritornel. O încercare fără mieș

Călindarul săptămânei.

Dum. a IV-a. după Rosalii, Ev. dela Mateiu, c. 8, gl. 3, a inv. 4.

Țiua sept.	Călindarul vechiu	Călind. nou	Soarele.
Duminecă	4 Păr. Andrei Crit.	16 Walter	4 9/7 51
Luni	5 Păr. Atan. și Anton	17 Alexiu	4 10 7 50
Mărți	6 Cuv. Sisionie	18 Rozina	4 11 7 49
Mercuri	7 Cuv. Toma	19 Mariana	4 12 7 48
Joi	8 Mart. Procopie	20 Ilie	4 13 7 47
Vineri	9 Mart. Pancrație	21 Paulina	4 14 7 46
Sâmbătă	10 SS. 40 M. din Nic.	22 Marina Magd.	4 15 7 45

Avis abonanților noștri.

Semestrul prim, ianuarie-iunie, s'a încheiat cu nr. trecut.

Rugăm pe toți aceia cari doresc să primească revista noastră și mai departe, să-și înnoiască abonamentele de timpuriu; contrar, le vom sistă expedierea, căci — având noi să plătim regulat în tipografie — tot astfel trebuie să ni se răspundă și noue costul de abonament.

Excepțiune nu putem face față de nimene. Asta ne-ar încurcă socotelile și ne-ar îngreună susținerea întreprinderii.

Numere de probă trimitem cu plăcere, dar apoi nu expediăm revista decât numai acelor cari ni-o cer și achită abonamentul înainte.

EDIUTRA „FAMILIEI”

Proprietar, redactor răspundător și editor: IOSIF VULCAN. (STRADA ÁLDÁS NR. 296 b.)

TIPOGRAFIA IOSIF LÁNG ÎN ORADEA-MARE.